

הקדמה

מצות המקרש וכו', וכסיום הספר ה"ד נביא מפתח לכל הארבעה חלקים, שהקורא ימצא סיד מבוקש.

הנה לפעמים באים במרוניא שההידורים שהבאנו לא נהנו כן בית ישראל, ומנהג עוקר אפילו הלכה, אבל רחוק הדבר מאד לחסר כן, הנע בעצמך אם כמעט כל ישראל נהנו לברך על אתרוג מורכב, (עד שביארתי במק"א שע"פ רוב אפילו עם הכשר מוסמך שאינו מורכב אי אפשר לסמוך עלה), האם נימא שע"כ אתרוג מורכב בשר ומעו כל גדולי האחרונים, או אם אין נוהגין לזקק בתקיעות כשיעור המבואר בשו"ע ואחרונים וכו', האם נימא שע"כ הלכה שלא כדברי כל הראשונים ושו"ע, או אם נהנו בתפלין שאינם שחורים כראוי או מרובעים כדון ואינם מנהגין הכל על עיקרי השערות, האם נימא שע"כ מקיימין גם בכך מצות תפלין, ונימא מעכשיו שיש ה"ו שתי תורות והלכה והמעשה שמתפרדים זה מזה, ולמעשה אין הלכה קובעת רק מנהגי ישראל ה"ו.

אמנם תאמת יורה זרכו, שכל אחד ואחד מישראל מהוייב מה"ל לעמוד ולברך כל הלכה והלכה לקיים כל מצות ומצוה כדון, ותובעים מכל אחד קיום המצוה כפי שידו מגעת, ובמקום שעם הארץ יוצא בכך, תלמיד חכם לא יצא כלל שחוא מהוייב לקיים המצוה באופן המהדר מפי, וגדולי האחרונים השתדלו להעמיד מנהגי ישראל דלא עברי על דינא דגמרא, אבל מעולם לא קאמרי ה"ו שכך נאה ויאה לנהוג כן, רק כל חכם עיניו בראשו ללמוד ולקיים מצוה כתיקונה לפי דעת הפוסקים, ועיין בכל הלכה והלכה כשורשה, ואומת שבהרבה ענינים הקלנו על הקורא שידע עיקרי הדברים.

ועיקר הגדר בזה ש"אנן כדון ואינהו בדיהו", תלמיד חכם ובן תורה מקיים כל המצות כפי היוצא אחר עיון בגמרא וראשונים והפוסקים, ואינהו בדיהו לקיים המצות כפי הכנתם, ואין מלכות נוגעת בחברתה במלא נימא, ותלמיד חכם המתעטף במליתו של עם תארץ לא יצא חובתו כלל כמ"ש.

ורבינו הגדול הנ"א זצ"ל הראה דרך הלימוד המקורי שצריך לקשר חשו"ע עם הגמרא וראשונים דוקא, ואלו הקושרים נימא בנימא כפולאים או סכרות

מה אודה לה כל תגמולוהי עלי, והגני מודה לו ככל לבב בסוד ישרים ועדה, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לברך על המונמר בהוצאת חלק שלישי של הספר „מועדים ומגמים“, כן זכינו ברהמיו והמדיו לראות בקרוב הוצאת חלק רביעי ועוד חידושים בעוהש"ת.

והנה עיקר הספר באן הערות בעניני חג הפסח, ובן הרבה שיעורים וחידושים על סמכתא פסחים, ואנב נתבאר מה הרבה ענינים הנוגעים מאד למעשה בחיי יום יום, ואקוד שהמעיינים בהספר ימצאו תועלת רבה בכיור עניני הלכה שונים, הן במצות חג הפסח ובהידורים (השמטנו בספר זה מה שמבואר כבר בכיור „מועדים ומגמים“ להגדה של פסח) והוספנו כאן דברים חדשים, וכן ביארנו עניני קרבן פסח, וענינים שונים שנוגעין לכל אחד יום יום נצטרפו דרך אנב להספר כאן, נתחדשו ונתבאר דברים הרבה שיחיו בעוהש"ת לתועלת ללומדים ומתדרים במצות, והנחתו מקום בכל הענינים לפלל ולהוסיף כדרכה של תורה, ואם הדברים יתפשטו ויתבררו כפי מדרשא משמי ויתבאר שם הדברים טפי והיה זה שכרי.

אמנם אף שעיקר הספר בעניני חג הפסח, נתגלגלו כאן הרבה ענינים שאינם שייכים לחג הפסח דוקא, ולדוגמא ביארנו איפוא מותר ואסור ליכנס מחשש הר הכית בזמן הזה, היאך לטול בן כהלכה, צליית כבד בגאז, קימה לתלמיד חכם, חברה בע"מ להספן וכו', וכן כדרך אגדה תבאנו כמה דברים ובעיקר דברים שאסרתי בזה בליל סדר שלא הזכאו בהגדה של פסח, ואקודה שהקורא ובפרט בן תורה ימצא בעוהש"ת דברים הרבה בכל סימן לעורר לבבו לחדש ולחלק כדרכה של תורה, והדברים יביאו תועלת ללומדי תורה שיעיינו בעומק הלכה לברר הדברים טפי.

והשבתו מעיקרא שבספר זה יושלם כבר עניני חג הפסח, אבל הדברים באו בארוכה חזינו לגמור כאן רק השיעורים ועניני ליל סדר ומצות מצה, ועדיין לא גמרנו הלכות פסח, ולפנינו עוד דברים שונים לבאר לרבות הלכות תערובות וכימול והנעלת, ובעוהש"ת כה"ד שיופיע בקרוב נבאר עוד מענינים אלו, ובעניני חוה"מ, עומר ושתי הלחם, תשעה באב,

הקדמה

ולכן כאמת בתורה כתיב רק הג המצות, ואנו קורין לחג בשם "פסח" שלדורות העיקר מסירות נפש, ומהאי טעמא ביארו המפרשים שקבעו בית קדשינו בהר המזדה מקום מסירות נפש בעקידה, ולא בהר סיני שנתינת תורה לישראל, שלדורות העיקר שצרכים מסירות נפש, וא"כ ספר בעניני חג הפסח בעתה וזמנה ממש היום.

והנה בתדשים אלי בארצינו הקדושה וכו' ב"ה בית ישראל לרחמי שמים וחסדים מרובים, ואלפים אם לא רבנות מספרים פלאות שבעיניהם ראו מחסדי הבורא ית"ש בתוית המלחמה ובשאר מקומות ואכמ"ל, ואין כפינו היום כדי שכת הודאה לבורא ית"ש על דוב חסדיו עמנו אף שבעי"ה אין אנו ראויים לכך, ונודה לאלקינו שאנו מתפללים היום בעיר קדשו וגם סמוך לשערי שמים שהתפלה כמקומות אלו אינה הורת ריקם, כן יוסף נא עמנו רחמים וחסדים שלא יעזוב עמו ולא יפוש נחלתו לנצח ולעולם ועד.

אמנם לא נשכח שאם כותל המערבי קודש תורתנו הקדושה קודש הקדשים, ואין קדושה כמות, שבלי תורה אין שום ערך לקוימנו כעם, וכ"ש שאין לנו ח"י זכות קיום בארץ הקודש, ולכן עיקר חובתינו היום אך ורק לחזק חומת הדת בקרבינו, ולהאיר בית ישראל ברוח התורה, להזקם ולחסנם שלא יושפעו מריחות רעות הנושבות היום בארץ הקודש ובתפוצות, להעביר כל בית ישראל מאמונתם הצרופה דור אחר דור.

ועלינו מופלת חובה מיוחדת בוטים אלו להזק החיילים שלנו שהם בני הישיבות וכוללים אף שכזכותם לבד אנו קיימים, שאלמלא התורה אין קיום לשמים וארץ, ונתפלל שהקב"ה לא יעזובנו רק תמיד יקדמונו רחמי וחסדיו ולא נבוש ולא נכלם לנצח ולעולם ועד.

וביארתי מהו ההילוק בין „בן תורה“ לסמונטי, אם הוא דתי ולומד ג"כ אך ורק לימודי קודש ודוקא, והסברתי שאינו דומה כלל לכלל לבן תורה

שאינם אלא כמטעמים, לא ישיגו לעולם המכוון לאמיתת של תורה, רק הלומד סוגיא בעומק הפשט בשורש סדרת הגמרא ע"פ שיטת הראשונים בעיון, ואחר כך כשיודע ללמוד סוגיא כגמרא, בא לשולחן ערוך זרבותינו האחרונים כזה יזכה לכוון לאמיתת של תורה והלכה ברורה.

והנה לפנינו ביאר להלן מהו מושג „בן תורה“ דשונה הוא לגמרי מאחרים בעצם מהותו, ולא רק בקיום המצות כמו שנתבאר לפנינו, אלא כל מהותו ועצמותו וכמו שנבאר הכל להלן בעזרה שית.

אמנם האחרונים דנו כענין חיבור ספרים כזה"ו אם כדאי הדבר או לא, והנה"ק בעל „חתם סופר“ זצ"ל נעל דלת למתברו ספרים אם אין כוונתם זכה ומתורה בלתי לה' לבדו, ובתקדמה לחלק ראשון ביארנו שכמוננו גם הוא מודה דשרי לן להוציא ספרים ע"ש היטב, וזכרת נע"ד בזה עוד דבר, שהמתכר ספר מלמד תורה לרכים, ובעצם עדיף ממלמד תורה לרכים ששיעוריו מצומצמים לחוג מסויים לבד, והם גופא עלולים לשכוח דבריו, משא"כ אם דבריו חקוקים בספר שמתפשט הלוא תמיד הוא מלמד תורה, ולכן אפילו הוא בחיים כשלומדים כמק"א תורתו שפתותיו דוככות וכמבואר להדיא ביבמות (צו) ע"ש היטב.

ומעתה נראה שהמלמד תורה או מתכר ספר זוכה לסייעתא דשמיא מפני זכות הרבים, ותולין לו זכות הרבים אף שבעצם הוא גופא אינו ראוי לכך, ומהאי טעמא אי אפשר לנו לנעול דלת למתבר ספר לזכות הרבים, שדוקא עם הכוונה לחבר הדברים כספר זוכה לסייעתא דשמיא ולכוון לאמיתת של תורה מה שאינו זוכה כשמעיין לעצמו וז"ל, ומהאי טעמא נראה דנאה ויאה כשמגיע הזמן לזכות הרבים ללמד תורה שמוכה כזה גם לעצמו כמ"ש.

ובחג הפסח אנו מוצאים ענין מיוחד, שיוסוד ההג עיקרה מסירות נפש, שישראל מסרו נפשם ולקחו לקרבן פסח מלה, נגד המצרים שהמלה אצלם עבודה זרה,

א) אגב אולי כדאי לתבא כאן מה שהסברתי כשבקשתי פעם ממשך בצבא כאן לסטור אברך שלמד בתמורה רבה, ומעכשיו הלאה רצה ללמד תורה ודוקא, והמסקה שהוא בעצמו שהו ופירש טען, שלדעתו רק עלוים ירחיז סגולה ממש צריכים לישאר באהלה של תורה, וכמנהג ישראל תמיד בארצות הגולה, ולא כל הרצה לטול את השם יבוא וישל, וע"כ עליו ללכת לצבא ולעבוד, וכענת הרבה בעלי בתים בזמנינו, והשבתי לו שאנחנו נוהגין בדיוק כמו בצבא, שבימי שלום כל אחד נקרא לצבא לשנים או שלש שנים, ואחר כך הולך הביתה לאומנות או מסחר, וחוזר כמה שבועות בשנה שלא לשכח אמוניו, המוכשרים ומצוינים ביותר משתדלים שיישארו בצבא קבע, וכל זה בימי שלום אבל בימי מלחמה כל אחד ואחד מתגייס לצבא, ואז רק במקרים מיוחדים ביותר פטורים אותו, והסברתי

לו שאצלינו בבני ישיבה שהם צבא הבורא ית"ש אותו דבר, בימי שלום כל אחד הלך לישיבה ללשנים או שלש שנים ואחר כך חזר הביתה, ובא רק בימים נדירים לבית ה' להרגיש נועם מתוקות חי תורה, ורק העלויים והמצוינים ביותר הסתדלו שיישארו תמיד באהלה של תורה, אבל בזמנינו עת מלחמה שנשארו מתי מעט, ועיקר קיום התורה בישראל היום בעו"ה בסכנה, וע"כ בעת מלחמה בזאת אנו משתדלים אצל כל אחד ואחד הבא לצבא לישיבה, שיישארו בצבא ה' ורק מי שיש לו פעם מיוחד או מאיזה סיבה מיוחדת חזר הביתה בגמר שנותים או שלש כשישבה, והסברתי לו אורות השכם לוי קרוב לעשירית הצעם שהקדשט תמיד לעבודת ה' ודוקא, והם לא יצאו למלחמה עם שאר העם, והיום אין אפילו אמוז אחד בבית ה' ע"י שנענה והסכים לתשיג להאבדך חזוי לזמן!